

บทที่ 1

บทนำ

เรื่องเพศมีบทบาทสำคัญมาพร้อม ๆ กับประวัติการเกิดมนุษยชาติ ตลอดเวลาที่โลกวิวัฒนาการมาตามลำดับนั้น เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าเรื่องเพศเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของมนุษย์ เพราะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการตอบสนองของสัญชาตญาณพื้นฐานของมนุษย์เพื่อความสุภาพพอใจของมนุษย์ แม้ว่าในปัจจุบันความคิด ความเชื่อและการรับรู้ในเรื่องต่าง ๆ ของสังคมได้ก้าวหน้าเป็นไปในทางที่ถูกต้อง มีเหตุมีผลมากขึ้น เช่น ทศนะของชายหญิง การเลี้ยงดูเด็ก ฯลฯ แต่ดูเหมือนว่าความคิด ความเข้าใจในเรื่องเพศของคนในสังคมยังไม่ถูกต้อง เพราะยังมีความคิดว่าเรื่องเพศเป็นเรื่องสมควรปกปิด ทำให้บิดามารดาในยุคปัจจุบันนี้ต้องวิ่งตามปัญหาทางเพศที่กำลังเกิดขึ้นอย่างรุนแรงในกลุ่มวัยรุ่น ได้แก่ ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร การตั้งครรรภ์นอกสมรส รวมถึงการทำแท้ง (ยงยุทธ์ วงศ์ภิรมย์ศานติ, 2534) นอกจากนี้ยังพบปัญหาการข่มขืนเด็กโดยยิวอาชญากร ปัญหาการตั้งครรรภ์ไม่พึงประสงค์ และปัญหาโรคเอดส์ โดยเฉพาะปัญหาการข่มขืนเด็กโดยยิวอาชญากรนั้นพบว่า เด็กที่ถูกจับเข้าสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในข้อหาอนาจารและข่มขืนมีจำนวนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 2.12 ในปี 2535 เป็นร้อยละ 3.02 ในปี 2539 (กองนโยบายและแผนงานเยาวชน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมประสานงานเยาวชนแห่งชาติ, 2542) สามารถพบปัญหาความรุนแรงทางเพศที่เกิดขึ้นได้จากสื่อต่างๆ โดยเฉพาะจากข่าวทางหน้าหนังสือพิมพ์ ดังเช่น ผู้พิพากษาศาลฎีกาตัดสินจำคุกตลอดชีวิต 5 นักศึกษาเทคนิคที่ข่มขืน นักเรียนหญิงสองคนวัย 14 ปี และ 16 ปี เหตุเกิดเมื่อ 14 พ.ย. 2541 (ช่างกลเห็นใจใช้กรรมชั่วฎีกาตลอดชีวิต, 2544, หน้า 1,19) เด็กชายอายุ 12 ปี ละเมิดทางเพศเด็กหญิงอายุ 8 ปี (เพื่อนนักเรียนยัน ด.ช. 12 ข่มขืน ด.ญ. 8 ขวบ, 2544, หน้า 1,13) และจากการเก็บข้อมูลปัญหาพฤติกรรมทางเพศของเด็กในชุมชนแห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานครของ ฉันทนา บรรพโชติ พบว่า เด็กชายวัย 11 ปี มีพฤติกรรมลวนลามและละเมิดทางเพศต่อเด็กวัย 3-10 ปี จำนวน 10 คน ในปี พ.ศ. 2543 นอกจากนี้ยังพบว่าเด็กที่อยู่วัยเรียนมีความสัมพันธ์ทางเพศ และใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันตั้งแต่เรียนอยู่ชั้นมัธยมต้น ส่วนใหญ่เป็นเด็กที่อยู่หอพัก (เผยปัญหาเด็กไทยพฤติกรรมทางเพศเสื่อมโทรมสุดขีด, 2544, หน้า 1,14) สอดคล้องกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์เด็กเรื่อง "เด็กพันธุ์ใหม่วัย X" ซึ่ง อรสม สุทธิสาคร ได้สำรวจพฤติกรรมวัยรุ่นไทย พบว่าปัญหาที่พบมากที่สุด และกำลังระบาดในหมู่วัยรุ่นช่วงอายุ

ตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป คือปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนอย่างเปิดเผยทั้งในโรงเรียนและสถานที่สาธารณะ ซึ่งปัญหาเริ่มรุนแรงมากขึ้นคือค่านิยมในการมีเซ็กซ์หนุ่ม ทั้งในรูปแบบของชายกับหญิง ชายกับชาย และหญิงกับหญิง โดยไม่นิยมสวมถุงยางอนามัย แต่ใช้วิธีหลังภายนอก โดยเข้าใจว่าปลอดภัยจากการตั้งครรภ์ และกลัวท้องมากกว่าติดโรคเอดส์ นับว่าเป็นพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการติดเชื้อทางเพศสัมพันธ์โดยเฉพาะโรคเอดส์ (สลดวัยรุ่นฮิตเซ็กซ์หนุ่ม, 2544, หน้า 1,18) และจากการศึกษาของกาญจนา ปฏิยุทธ์ (2541) พบว่า นักเรียนวัยรุ่นชายมีเพศสัมพันธ์เมื่ออายุ 12-19 ปี โดยมีการใช้ถุงยางอนามัยในครั้งแรกเพียงร้อยละ 16.0 และจากสถานการณ์ผู้ป่วยเอดส์ในประเทศไทยถึงวันที่ 30 ก.ย. 2543 พบว่ามีสาเหตุมาจากการมีเพศสัมพันธ์ ร้อยละ 83.1 (กองระบาดวิทยา สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข, 2543)

การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควรอาจเป็นผลมาจากการที่เด็กวัยรุ่นพยายามที่จะแสวงหาความรู้เรื่องเพศจากสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่มากมายในปัจจุบัน ไม่ว่าจะเป็นโทรทัศน์ วีดีโอเทป ภาพยนตร์ หนังสือ เครื่องข่ายคอมพิวเตอร์ หรืออาจแฝงอยู่ในรูปของโปรแกรมคอมพิวเตอร์ เช่น โปรแกรมเซ็กซ์ เป็นต้น รวมทั้งการมีสถานเริงรมย์ที่เข้าถึงได้ง่าย ทำให้เด็กวัยรุ่นโดยเฉพาะเพศชายถูกชักจูงไปโดยง่าย ซึ่งงานวิจัยหลายชิ้น พบว่า สื่อต่าง ๆ ได้เข้ามามีผลต่อค่านิยมและแบบแผนความประพฤติของวัยรุ่นอย่างมาก เช่น งานของ วิชาญ รุ่งอุทัย (2533) ที่ศึกษาพบว่า การเปิดรับข่าวสารเรื่องเพศ มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นในเรื่องพฤติกรรมทางเพศของกลุ่มนักศึกษาชายหญิงในวิทยาลัยพาณิชยการ ในเขตกรุงเทพมหานคร เช่นเดียวกับการศึกษาของ สุธาทิพย์ แสงวัฒมนกุล (2536) ที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารต้องห้ามทั้งทางหนังสือและวีดีโอเทป มีความสัมพันธ์กับทัศนคติของนักศึกษาชายหญิง ในมหาวิทยาลัยรามคำแหงที่มีต่อการปล่อยตัวทางเพศก่อนสมรส และรวมถึงงานของ จรรยา เศรษฐบุญตร (2536) ก็พบว่า เด็กวัยรุ่นหญิงได้รับความรู้เรื่องเพศจากครอบครัวน้อยมาก แต่ได้รับจากบุคคลหรือสื่อต่าง ๆ ภายนอกครอบครัวมากกว่าในครอบครัว ทั้งที่จริงแล้ววัยรุ่นต้องการได้รับความรู้เรื่องเพศศึกษาจากบิดามารดาหรือผู้ปกครองมากที่สุดเห็นได้จากโครงการสำรวจ ดูเร็กซ์ โกลบอล เซ็กซ์เซอร์เวย์ 1999 (ปราณ ปราณนา, 2542, หน้า 59-61) "มุมมองของวัยรุ่น" ซึ่งสำรวจพฤติกรรมและทัศนคติด้านเพศสัมพันธ์ของวัยรุ่นอายุ 16-21 ปี ใน 14 ประเทศทั่วโลก พบว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่ร้อยละ 28 ต่างต้องการเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาจากผู้ปกครองมากที่สุด แต่ในความเป็นจริงแล้ววัยรุ่นกลับได้เรียนรู้เรื่องเพศจากเพื่อนมากที่สุดถึงร้อยละ 30 ส่วนที่ตอบว่าได้เรียนรู้จากผู้ปกครองมากที่สุดมีเพียงร้อยละ 12 เท่านั้นเอง นอกจากนี้ยังพบว่าในกลุ่มอายุ 16 ปี มีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกเมื่ออายุเฉลี่ย 14.3 ปี และอมราพร (2544, หน้า 81) ได้รายงานผลที่วัยรุ่นไทยครองแชมป์โลกไว้ว่า

วัยรุ่นไทยมีความกังวลเกี่ยวกับโรคเอดส์ถึง 88% (สูงที่สุดในโลก) แต่ก็มีคู่นอนมากกว่าหนึ่งคน 52% (สูงที่สุดในโลกเช่นกัน) ใช้ถุงยางอนามัยเมื่อมีเซ็กซ์ครั้งแรกเพียง 23% (น้อยที่สุดในโลก) ในขณะที่พวกเขาเริ่มเรียนรู้เรื่องเพศศึกษาเมื่ออายุ 13.5 ปี (ต่ำที่สุดในโลก) โดยได้เรียนรู้จากบิดามารดาเพียง 1% เท่านั้น

ดังนั้น การให้ความรู้ที่ถูกต้องเรื่องเพศศึกษา จึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็น ซึ่งถือเป็นหน้าที่หรือความรับผิดชอบโดยตรง และสำคัญยิ่งสำหรับครอบครัว (สุชาติ โสมประยูร, และ วรณี โสมประยูร, 2541) บิดามารดาจึงนับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุด ในสังคมไทยนั้นบิดาจะเป็นหัวหน้าครอบครัว มีอำนาจในการตัดสินใจและรับผิดชอบในการทำงานหาเลี้ยงและจัดหาสิ่งของต่าง ๆ สำหรับสมาชิกในครอบครัว บิดาจะตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับกิจกรรมภายนอกครอบครัว ส่วนมารดาจะมีหน้าที่รับผิดชอบภายในบ้านทั้งหมด (Yoddumnern – Attig, 1992, p. 19) โดยเฉพาะเรื่องของการอบรมเลี้ยงดูลูกถือเป็นบทบาทหลักของมารดา แต่ในสถานการณ์ปัจจุบันที่สภาพสังคมมีการเปลี่ยนแปลงมีผลต่อโครงสร้างครอบครัว ทำให้ครอบครัวกลายเป็นครอบครัวเดี่ยวมากขึ้น จากภาวะเศรษฐกิจทำให้มารดาต้องช่วยแบ่งเบาภาระของบิดาด้วยการออกไปทำงานนอกบ้าน ทำให้ไม่สามารถทำหน้าที่ต่าง ๆ ภายในบ้านได้อย่างสมบูรณ์เช่นเดิม โดยเฉพาะบทบาทในการอบรมเลี้ยงดูลูกซึ่งเป็นภารกิจหลักที่สำคัญ บิดาในสังคมปัจจุบันจึงควรเข้ามามีบทบาทในการช่วยเหลือมากขึ้น

บทบาทหนึ่งของบิดาที่มีความสำคัญต่อพฤติกรรม บุคลิกภาพ และการดำเนินชีวิตของบุตร โดยเฉพาะบุตรชายคือ บทบาทในการอบรมสั่งสอนให้บุตรมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับบรรทัดฐานของสังคม ดังที่นายแพทย์อัมพล สุอำพัน (2536) ได้กล่าวไว้ว่า "บุตรชายที่ได้ใกล้ชิดบิดาจะเลียนแบบท่าทาง ความคิด พฤติกรรม ลักษณะความเป็นชาย และลักษณะแนวความคิดของความเป็นสุภาพบุรุษจากบิดา ทำให้เติบโตเป็นชายสมชาย" ซึ่งเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมบุคลิกภาพและบทบาททางเพศที่จะช่วยให้บุตรชายมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม คือเรื่องเพศศึกษา

ในประเทศไทยพบว่า มีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นมาก แต่การศึกษารอบทิศทางในการสอนเพศศึกษาแก่บุตรนั้นเป็นการศึกษาบทบาทมารดาเป็นส่วนใหญ่ ดังเช่นการศึกษาของ มลิจันท์ เกียรติสังวร (2542) เรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาของมารดาแก่บุตรสาววัยรุ่น อำเภอเสนา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่ามารดามีการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาแก่บุตรสาววัยรุ่นในระดับปานกลางร้อยละ 67.6 และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการให้ความรู้เรื่องเพศศึกษาของมารดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้แก่ จำนวนบุตรหญิง

ในครอบครัว ความรู้เรื่องเพศศึกษาของมารดา เจตคติต่อเรื่องเพศศึกษาของมารดา ความสะดวกใจในการสอนเรื่องเพศศึกษาของมารดา และสัมพันธภาพในครอบครัว และการศึกษาของศุภาศิริ การิกาญจน์ (2541) เรื่อง “บทบาทของบิดามารดาในการสอนเพศศึกษาแก่บุตรสาววัยรุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร” พบว่าบทบาทของบิดามารดาในการสอนเพศศึกษาให้แก่บุตรสาวอยู่ในระดับปานกลางมากที่สุด โดยสอนนานๆครั้ง และพบว่ามารดาจะมีบทบาทในการสอนเพศศึกษาแก่บุตรสาวมากกว่าบิดา

และจากการศึกษาของ ศิริพร สิ้นธนนั่ง (2539) เรื่องบทบาทของบิดาในการดูแลและป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของบุตรชายวัยรุ่น อายุ 15-19 ปี โดยวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ในเขตชนบทในจังหวัดนครนายก จำนวน 18 ครอบครัว ที่มีอาชีพทำนาและรับจ้าง พบว่า บิดามีความรู้เรื่องเพศศึกษาพอสมควรในเรื่องการคุมกำเนิด แต่มีความเข้าใจที่ไม่ชัดเจนในเรื่องโรคเอดส์ อีกทั้งในครอบครัวไม่มีการพูดคุยหรือสอนเรื่องเพศศึกษาแก่บุตรชายวัยรุ่น และมีการรับรู้ที่ไม่เท่าทันกับพฤติกรรมเสี่ยงทางเพศของบุตร โดยที่บุตรชายเห็นเรื่องการมีเพศสัมพันธ์ไม่ใช่เรื่องเสียหาย และนิยมมีเพศสัมพันธ์กับเพื่อนวัยรุ่นหญิง ในขณะที่บิดาคิดว่าบุตรยังเด็กไม่สมควรพูดเรื่องนี้กับบุตร และมีความเห็นว่าบุตรน่าจะได้รับความรู้มาจากโรงเรียนแล้ว แต่จะให้ความสำคัญกับเรื่องยาเสพติดมากกว่า ทั้งที่สภาพการณ์ปัจจุบัน ปัญหาเรื่องเพศในวัยรุ่นนับเป็นปัญหาสำคัญครอบครัวซึ่งถือว่าเป็นหน่วยสังคมหน่วยแรกที่วัยรุ่นอาศัยอยู่จึงควรทำหน้าที่ในการชี้แนะ ให้คำปรึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งบิดา และเนื่องจากการศึกษาที่ผ่านมาเป็นการศึกษาเชิงคุณภาพที่ผู้วิจัยทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างเพียง 64 คน ในเขตชนบท จึงทำให้ไม่เห็นภาพบทบาทบิดาชาวไทยในการสอนเรื่องเพศศึกษา และเรื่องที่ทำให้ความรู้เกี่ยวกับเพศศึกษาแก่บุตรชายวัยรุ่นได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะบิดาที่อาศัยอยู่ในเขตเมืองที่มีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจสูง ดังเช่นจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงและมีความเจริญทางด้านเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว โดยมีการเพิ่มขึ้นของโรงงานอุตสาหกรรมจาก 1,967 แห่งในปี พ.ศ. 2527 เป็น 4,652 แห่ง ในปี พ.ศ. 2543 มีประชากรเพิ่มขึ้นจาก 769,822 คน ในปี พ.ศ. 2533 เป็น 1,014,449 คน ในปี พ.ศ. 2543 รายได้ประชากรต่อคนต่อปี เพิ่มขึ้นจาก 157,127 บาท ในปี พ.ศ. 2536 เป็น 193,919 บาท ในปี พ.ศ. 2540 (สำนักงานสถิติจังหวัดสมุทรปราการ, 2543) มีแหล่งสถานเริงรมย์เพิ่มขึ้นจาก 108 แห่ง ในปี 2540 เป็น 181 แห่ง ในปี 2543 สำหรับสถานการณเอดส์ในจังหวัดสมุทรปราการตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2527 ถึงวันที่ 24 มกราคม พ.ศ. 2544 มีผู้ป่วยเอดส์จำนวน 2,368 ราย เพศชาย 1,837 ราย เพศหญิง 531 ราย เพิ่มขึ้นจากเดือนกันยายน พ.ศ. 2543 ร้อยละ 6.81 โดยมีปัจจัยเสี่ยงทางเพศสัมพันธ์มากที่สุดร้อยละ 64.32 โดยพบว่าใน

กลุ่มอายุ 15-19 ปี ซึ่งเป็นวัยรุ่นที่จะเป็นกำลังของประเทศต่อไปนั้นมีผู้ป่วยเอดส์เพิ่มขึ้นจาก 13 ราย ในปี พ.ศ. 2540 เป็น 22 ราย ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2543 คิดเป็นร้อยละ 69.23 (สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดสมุทรปราการ งานควบคุมโรคเอดส์, 2544) ประกอบกับที่จังหวัดสมุทรปราการ อยู่ไม่ไกลจากเมืองหลวง มีการสื่อสาร การคมนาคมสะดวกและทันสมัย จึงทำให้วัยรุ่นได้รับรู้เรื่องราวต่างๆ มากขึ้นทั้งผิดและถูก จึงเป็นจุดสนใจที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาบทบาทของบิดาและทัศนคติของบุตรวัยรุ่นในเรื่องดังกล่าว

การศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้ทราบถึงภาพรวมของบิดาซึ่งเป็นตัวแทนในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ ในการสอนเพศศึกษาแก่บุตรชายวัยรุ่น และความสัมพันธ์กับบทบาทที่สอนกับทัศนคติของบุตรชายเรื่องเพศ อันจะเป็นแนวทางในการให้การสนับสนุน ส่งเสริม ให้บิดามีบทบาทในการสอนเพศศึกษา ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าจะช่วยลดปัญหาพฤติกรรมทางเพศของวัยรุ่นที่นับวันจะทวีความรุนแรงขึ้นลงได้

คำถามการวิจัย

1. บิดามีบทบาทการสอนเพศศึกษาแก่บุตรชายวัยรุ่นหรือไม่
2. บุตรชายวัยรุ่นมีทัศนคติเรื่องเพศอย่างไร
3. การสอนเพศศึกษาของบิดามีความสัมพันธ์กับทัศนคติเรื่องเพศของบุตรชายวัยรุ่นหรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของบิดาในการสอนเพศศึกษาแก่บุตรชายวัยรุ่น
2. เพื่อศึกษาทัศนคติเรื่องเพศของบุตรชายวัยรุ่น
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทบิดาในการสอนเพศศึกษากับทัศนคติของบุตรเรื่องเพศ

สมมติฐานการวิจัย

บทบาทบิดาในการสอนเพศศึกษาแก่บุตรชายวัยรุ่นมีความสัมพันธ์กับทัศนคติของบุตรเรื่องเพศ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการศึกษาที่ได้สามารถนำไปเป็นแนวทางส่งเสริมสนับสนุนให้บิดาเห็นความสำคัญของเพศศึกษา และสอนเพศศึกษาแก่บุตรชายวัยรุ่นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลช่วยลดปัญหาทางเพศของวัยรุ่นได้
2. เพื่อเป็นส่วนกระตุ้นให้บิดาได้ตระหนักถึงบทบาทของตนในการสอนเพศศึกษา สร้างทัศนคติในเรื่องเพศให้เกิดขึ้นอย่างถูกต้อง และหาแนวทางที่เหมาะสมในการสอนเพศศึกษาแก่บุตร
3. เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมการสอนเพศศึกษาในครอบครัวต่อไป

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้จำกัดขอบเขตการศึกษาในกลุ่มบิดาและบุตรชายวัยรุ่นที่กำลังศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น สังกัดกรมสามัญศึกษา ในเขตอำเภอเมืองจังหวัดสมุทรปราการ ประจำปีการศึกษา 2544

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรต้น คือ บทบาทบิดาในการสอนเพศศึกษาแก่บุตรชายวัยรุ่น
2. ตัวแปรตาม คือ ทัศนคติของบุตรชายวัยรุ่นต่อเรื่องเพศ

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. เพศศึกษา หมายถึง การศึกษาเพื่อให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องเพศในเรื่องการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ ความเข้าใจ เห็นใจความรู้สึกของเพศตรงข้าม การคบเพื่อนต่างเพศ การวางตัวและการปรับตัวต่อเพศตรงข้าม การคุมกำเนิด การสำเร็จความใคร่ด้วยตนเอง การรับผิดชอบต่อการกระทำของตน โรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และแนวทางการเลือกคู่ครอง

2. บทบาทบิดาในการสอนเพศศึกษาแก่บุตรชายวัยรุ่น หมายถึง บทบาทบิดาที่กระทำจริง และบทบาทที่บิดาควรกระทำ ในการให้ความรู้หรือสอนบุตรชายวัยรุ่น โดยการพูดคุยให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษาและเป็นแบบอย่างในเรื่องที่เกี่ยวกับเพศศึกษา ในเรื่อง 1) การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ 2) ความเข้าใจ เห็นใจความรู้สึกของเพศตรงข้าม การคบ

เพื่อนต่างเพศ การวางตัวต่อเพศตรงข้าม การรับผิดชอบต่อการกระทำของตน 3) การคุมกำเนิด และโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 4) แนวคิดการเลือกคู่ครอง 5) การปฏิบัติเป็นแบบอย่าง

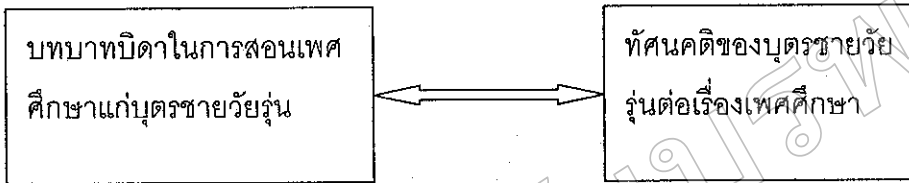
3. ทักษะคติของบุตรชายวัยรุ่นเรื่องเพศ หมายถึง การที่บุตรมีความคิดเห็น ความรู้สึก ความรู้ ทักษะ และแนวโน้มพฤติกรรมต่อเรื่องเพศทั้งในลักษณะเชิงบวกและเชิงลบ ในเนื้อหาที่ครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ ดังนี้ 1) การเปลี่ยนแปลงทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ 2) ความเข้าใจเห็นใจความรู้สึกของเพศตรงข้าม การคบเพื่อนต่างเพศ การวางตัวต่อเพศตรงข้าม การรับผิดชอบต่อการกระทำของตน 3) การคุมกำเนิดและโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ 4) แนวคิดในการเลือกคู่ครอง

4. บุตรชายวัยรุ่น หมายถึง เด็กชายที่มีอายุ 13-16 ปี กำลังศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 ซึ่งระยะนี้ร่างกายมีความเจริญทางเพศอย่างสมบูรณ์

กรอบแนวคิดในการศึกษา

ผู้วิจัยได้นำการปฏิบัติพัฒนกิจของครอบครัวตามทฤษฎีพัฒนาการครอบครัว ของดูวาล (Duvall developmental theory) ในระยะครอบครัวมีบุตรวัยรุ่น ซึ่งมีพัฒนกิจที่สำคัญ คือการสอนบุตรในครอบครัว และการคงไว้ซึ่งสัมพันธภาพและการสื่อสารที่ดีในครอบครัว เนื่องจากในช่วงวัยนี้เป็นช่วงที่เด็กมีการเปลี่ยนแปลงมากทางเพศ และเรื่องเพศเป็นเรื่องที่วัยรุ่นให้ความสนใจมากที่สุด ดังนั้นการสอนเรื่องเพศศึกษาจึงเป็นเรื่องจำเป็นภายในครอบครัว (Duvall, 1977, pp. 227-230) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำแนวคิดการปฏิบัติหน้าที่ของครอบครัว (circumplex model of marital and family systems) มาเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งเป็นแนวคิดของฮอลสัน, รัสเซลและสปรองเกิล (Olson, Russel & Sprenkle, 1983) แนวคิดนี้มองครอบครัวใน 3 ด้านคือ ความผูกพันในครอบครัว (family cohesion) ความสามารถในการปรับตัวของครอบครัว (family adaptability) และการสื่อสารในครอบครัว (family communication) ซึ่งการสื่อสารจะเป็นตัวช่วยสนับสนุนการทำหน้าที่ใน 2 ด้านแรกให้เป็นไปด้วยดี โดยที่การศึกษาครั้งนี้บทบาทบิดาในการสอนเพศศึกษาก็คือการสื่อสารในครอบครัวและเป็นการสื่อสารของบิดาต่อบุตรในเรื่องเพศศึกษา โดยการพูดคุย ให้คำแนะนำ และการปฏิบัติเป็นแบบอย่าง ซึ่งบทบาทในด้านนี้ของบิดาจะส่งผลต่อทัศนคติของบุตร ดังเช่นจากการศึกษาของแมคแนบ (McNab, 1976) ในเรื่องบทบาทบิดามารดากับทัศนคติต่อเรื่องเพศของบุตร พบว่าทัศนคติของบิดาสามารถทำนายทัศนคติของบุตรเรื่องเพศได้ และบิดามีอิทธิพลอย่างมากต่อบุตรวัยรุ่นโดยเฉพาะบุตรชาย ดังที่นายแพทย์อัมพล สุอำพัน (2536) ได้กล่าวไว้ว่า “บุตรชายที่ได้ใกล้ชิดบิดาจะเลียนแบบท่าทาง

ความคิด พฤติกรรม ลักษณะความเป็นชาย และลักษณะแนวความคิดของความเป็นสุภาพบุรุษ จากบิดา ทำให้เติบโตเป็นชายสมชาย " ซึ่งเรื่องที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมบุคลิกภาพและ บทบาททางเพศที่จะช่วยให้บุตรชายมีพฤติกรรมที่ถูกต้องเหมาะสม คือ เรื่องเพศศึกษา จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวจึงสรุปออกมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิด บทบาทบิดาในการสอนเพศศึกษาแก่บุตรชายวัยรุ่น กับทัศนคติของบุตรเรื่องเพศ